

Turinîs.

	Puslapis.
Mûsû Kilmê	1
Jo saulelê (Apîsakelê) I—III	5
18 mano kasdienio	9
Kelkime žvilgî augštîn; Istautêjimas.	
Kristiono Duonelaitio Atminimui	10
18 dabarties	11
Pasaulis nerimastuoja; Didioji Lietuva diaugiasi spaudos atgavimu; Apie mûsû kalbâ ir rašibâ; Prûsû Lietuviû draugijos; Lietuviški knîgînai Prûsû Lietuvoj.	
Pasikalbêjimai	13
Koks buvo "Kaïmo Didvîrio" apîsakelês Aurio tolimesnis âmzius? Kas tai vegetarismas? Ar eiti kareivijon ir tt.? Ar laisvamanîbe plântinti tarp tamsûjû žmoniû îra naudinga ar kenksminga?	
18 mûsû raštijos	14
Liet. Ukininko Jaunimas 1914. mt.	
18 leidêjû-rašîtojų pusês	16

Jaunimas

Mênesinis laikraštis skiriamas jauniems.

MUSU KILMÊ.

Ipatinga, kaip žmoniû supratimas keitiasi. Senûjû Graikû laiku žmonêms rodêsi, bûk visa, kas regima, esâ gîva. Vanduo, akmuo, žolês, mediai, kalnai, visi daiktai turêjo jû akîse savo dvâsiâ, savo sielâ. Ir žmonês jas gerbê, joms pasišventê.

Beabejonês ta-pat mânê bei tikêjo ir mûsû protêviai.

Islengvo virto kitaip. Minimas dvasias tûli padârê dievais ir juos gârbino, jû meldêsi. Todêl tokie žmonês buvo kitû, kurie visa geriau suprâto, niekinami ir jû tikêjimas peikiamas. Vienas îra Dievas, taip vis garsiau pradêjo tarti didê žmonijos dalis.

Bet toli tie žmonês dâr nenumânê to vieno Dievo. Jiems rodêsi, jog augštai esâ pakile, kuomet nebebuvo prisiriše visiškai prie regimû dâlikû, kuomet jiems svarbûs buvo mânîmo, dvâsios ir sielos daiktai. Tarp tûjû jie jieškojo Dievo. Ir nejautê, jog tas jûjû tse jieškomas Dievas tegâlî bûti sugalvuotas.

Tâ numanîdami, kiti pradêjo vis dažniau tvirtinti, jog neesâ nieko kito visumoj, kaip tiktai re-

gimieji dalīkai. Neesā dvāšios, neesā sielos. Gīvenimas esās lēkštas tuštumas. Jo pāmatas — negīvībē. Iš jos žmogus esās iškiles su savo dvasia, su savo siela. Bet jo kilmēs lizdas, tai matēria. Iš tše jis parējes. Ji visa tikrībē. Ijā žmogus ir grīztās.

Taip matēria, tas negīvasis, tamsusis slēpinīs, liko viso gīvenimo pradīa ir pabaiga. Žmogui būk nepriderā žvelgti augštīn. Neesā nieko, kas būtū augščiau uz jī. Jis tobūliausias gīvis. Jame matēria pasiekusi turtingiausiā savo īvairumā. Jeigu jau kā-noris galima būtū Dievu vadinti, tad vien jī, žmogū!

Tiktai, kad jis toks silpnas! Taip greitai gaišta, nīksta. Nuolatai turi paramos prašīti iš matērios. Iš tše jām pareinantios jo gālios. O nors žmogus ir jaustū, jog jo dvasia, jo siela īra kaži-kiek prakilnesne negu matēria, vis dēlto pagaliaus negīvoji, bedvāsē, besielē matēria pasilieka jo supratimui gīvenimo gelmē ir turinīs. Matēria esanti Dievas.

Taip, kad ir tik trumpā laikā, buvo tūlū žmoniū mānoma. Tūlū atgaleiviū taip īra tikīma dār ir šiandien. O matērios gārbinimas žmoniū jausme daug platesne vietā dabar uzīma negu kokī kitā laikā.

Bet nuostabu. Gīvenimas žengia tolīn nieko neatbodamas. Skaitius tūjū nuolatai didēja, kurie tarsi ranka ī kāktā mušdami sāko: Ar ištīkrūjū miegojome, ar pakvaile buvome nematīdami, jog gīvībē neša visa. Gīvībē persunkia ir matēriā. O iš viso apsisāko dvasia ir siela. Matēria tēra viso gīvenimo zīevē.

Ir nebereikia mokslininkams slēpties, kuomet jie tai išvīde ir išmāne īra. Garsusis Fechner pirm daugiau negu 50 metų tai darīti turėjo. Buvo rāšes apie augmenū sielas, apie tai, kad visuma gīva īra. Ir tāpo apšauktas silpnāprotiu, nežiūrint ī ir šiandien dār gamtos mokslo branžinamus jo supratimus. Mūsū laiku beveik paprasta īra, kad mokslininkai rāšo apie augmenū sielos apsireiškimus. Ir visuma vėl pradeda žmonēms gīva išrodīti.

Net pastebēta, jog matēria nēra tai koks tikras dalīkas, bet toks, kurs pastoja iš neregimojo ir vėl jame dingsta. Kā seniau tokie garsūs mokslininkai, kaip Faraday, Kelvin ir kiti, spėjo, tai šiandien ir kietgalviamis kaip kokia supratimo aušra pasirodo. Vis platiau ir tvirtiau suzinoma, kad gīvenimas nēra toks lēkštas, jog turētū visā savo pāmatā regimojoj matērijoj, bet kad jame īra ir neregimū laipsniū. Regimasis gīvenimas tēra visumos žemiausiasis.

Tuo žinojimu durīs īra atvertos ī gīvenimo gelmes. Jau vieniems antriems īra numānoma, jog, kaip aplinkui, gamtoj, taip ir mumīse, vidus, mūsū pavidalo gelmēs, nepareina iš jo matērios. Antraip īra teisinga: mūsū pavidalas īra vidaus galiū tveriamas iš regimos matērios. Mes neturime savo kilmēs ir savo ramstio regimībėje, bet neregimībėj, mūsū vidaus pusėje.

Mes esame visumos dalēlē, kuri neturi tik mumīse kokio sapnuotojo vidaus. Ji, visa, turi

dvasine savo puse. O tosios gelmės, tos ūra versmė ir prieglauda viso to, kas gīva, ir gi to, kas rodosi ūra, bŭtent matėrios.

Tše randasi ir žmogaus esībės šaknis, žmogaus kilmės gimtuvė. Ne matėrios, bet dvāsios pusėn turime kreipties, jeigu norime rasti paskutines savo gīvenimo galias. Ne žemīn turime žvelgti, po savim, bet augštīn.

Sugalvuotas Dievas berods nėra Dievas, bet tik žmogaus sumānīmas, nors bŭtŭ tas Dievas kazi-kiek tobŭlesnis uę žmogŭ. Vis dėlto žmogus, kurs tokī Dievā gārbina, žvelgia augštīn. Priešingai tas, kurs matėria laiko visumos pradia ir priešastimi, žiŭri žemīn ir nemāsto nuosakiai.

Žmogaus susipratimas, jo nusimānīmas tėra praeinamas gīvenimo patīrimas. Žmogus turi išmokti išmanīt, jog augšta gīvībė, sāmoninga dvasia, sāmoninga uę visa, kā jis sāmoninga laikė, ir kitaip sāmoninga, spindi iš viso. O toji ūra jo prieglauda ir priebėga. Ji ūra kilmė viso to, kā mes regime.

Gīvībės pusėn turime žvelgti, dvāsios ir sielos šālin, ne mirties ir matėrios pusėn. Tuomet tegālime gīvesni, sāmoningesni pastoti. Vienat gīvībė tegāli bŭti žmogaus kilmė. Tik ne pavieniŭ pavidalŭ gīvībė, bet gīvībės versmė, kurioj erdvė ir visuma nardo. Tas žinojimas žmogŭ pildo nuolatai nuostabiomis galiomis, jeigu tas žinojimas ūra gīvas.

Vidūnas.

JO SAULELĖ.

Apīsakelė.

Dār pirm metŭ stovėjo Tilžėj siauroj gatvėje sena trobelė. Retai teatreidavo praeiviai akis ī jā. Visumet stovėjo ji šešėlije. Mat, prieš jā, antroj gatvės pusėj, ī pietus, buvo dvi augšti trobi. Uę tiedviejŭ trobŭ pasilikdavo saulutė visumet, ir vāsarā. Tiktai pietumis ji trumpai valandelei savo spinduliais pasiekdavo mažosios trobelės lāngus. Ir nuklodavo nuo jos stogo šešėlius. Bet tai ir tik todėl, kadangi tarp tiedviejŭ augštŭjŭ trobŭ galŭ buvo māzas tarpelis.

Vienok arti gīvenantiŭjŭ ne todėl buvo minima ta trobelė. Tur bŭt nei vienas nesirŭpino tuo svarbu saulės švietimu. Bet senasis Kiŭtra gīveno toj trobelėje. O tŭli spėjo, jog gīvenās tše gāl jau 50 metŭ. Tai buvo nepaprastas dalīkas. Todėl Kiŭtra jiems buvo indomus. Todėl kartais jojo bei tos trobelės ir atsimindavo.

Nesukėlė Kiŭtra kitokiŭ žmoniŭ kalbŭ. Niekuo īpatingu neapsireikšdavo. Kas dienā eidavo rītā prieš 6. vālandā fabrikon. Ten dirbo visokius geležies daiktus. Pareidavo pietumis 12. valandā ir vėl išeidavo 1/2. ir tebŭdavo namiej po 6. vākarā. Tad apluobdavo, aprŭsdavo save ir savo du kambareliu. Kitos trobelės dālīs buvo kokio pirklio naudojamus prekėms sukrauti.

Neretai atsitikdavo, kad ilgas laikais niekas nebŭdavo atsimines Kiŭtros. Tarsi jojo visai nebŭtŭ. Tatiau jis sau gīveno. Vienas ir antras praeivis net buvo jī pro žemajī langelī pastebėjes pietumis uę savo stalelio sėdint. Berods nebuvo tiems žmonėms ī gālvā atėje, jog tas senukas, kurs tše saulės apšviestas sėdi, ūra Kiŭtra. Gāl vienas ir antras kartā pamānė, kodėl tas žmogelis tše toks palaimingas išrodo. Bet kām rūpi kito palaima? Dār gi tokio senelio!

Vis dėlto jis buvo pastebėjimo vertas. Gīveno istikrŭjŭ žmoniŭ apleistas. Nei vienas nevaikštiodavo pas

jį. Nei vienas jo nelankydavo. Tur būtų Kiūtra neturėjo nei gėmių. Gėl buvo visi jie ir išmire. O jis pats, rodos, ir nesirūpino nei vienu žmogumi. Dirbo savo darbą rita nuėjęs į darbavietę, parėjęs pavalgė ir išėjęs. Ir vėl dirbo. Neklausė jo ir nevienu ar ko pasiilgstas, ko laukiąs, kuo rūpinasis.

Tai žigiu virto visa kitaip. Fabrikos savininkas turėjo sūnų. Studijavo tasai Leipsigoy. Parėjęs namon, visokiais mokslo aparatais (inagiais) darbuodavos. Tai kartą kažkas jam suiro. Parsisiūsdino iš svetur, kas reikalinga. Tik tas atsiūstasis gelzėlis buvo mažumė perstoras. Reikėjo jį tekinti. Kreipėsi į fabrikos užveizdą. Tas jį siuntė pas senąjį Kiūtrą, kursai kaip tik esąs tokiems smulkiems dalykams tekinti.

Iėjo jaunasis Stramonas į Kiūtros darbavietę. Buvo tai kambaris su visokiomis mašinomis. Langai arti lubų iš viršaus apšvietė visa. Kiūtra stovėjo prie tekėlo. Bet tą akies mirksnį jis nedirbo. Žiūrėjo augštin, kur saulė pro langus nušvietė sieną. Jaunasis Stramonas stabtelėjo. Kažkas labai nepaprasto apsiėiskė iš senuko veido, jam taip žiūrint į saulės šviesą.

Jaunajam vėrukui žengus, Kiūtra tuoj pažvelgė į jį. Tasai pradėjo kalbėti apie savo reikalą. Ir senukas atliko, kas iš jo prąšoma buvo. Tuo tarpu Stramonas į jį išžiūrėjęs labai pageidė tą žmogų geriau pažinti. Emė klausinėti šitą. Trumpais tik žodiais teatsakė senelis. Bet tuo dar kuo daugiau sukėlė žingėidumą studentui. Ir nuo to laiko tasai labai dažnai pasidarė žigiu pas Kiūtrą. Tad pagaliau juodu ir susibitiuliavo. Bet, kaip Stramonas pats sakė, senukas vis lig atbuls traukdamos.

Tiktai labai išlengvo teptirė mūsų vėrukas iš Kiūtros, kas jam svarbu buvo, būtent, koks buves to žmogelio amžius, jo laimė ir jojo nelaimė. Ir taip sužinojo ir kiti mažumė apie senelį.

II.

Jonas Kiūtra buvo vargingu tėvu vaikas. Dar gi pasiėmirė juodu abu, jam vos 10 metų teesant. Kaimui prisiėjo vaiku rūpinties. Po keliu metų jį išleido Tilžėn mokėties spėnininko amato. Kartu su juo nukeliavo Tilžėn ir Jurgis Bernotas, vienatinis Jono draugas kaime. Vikras, veiklus, bet labai ir ūmus buvo tas vaikas. Jonas jam prilinko tur būtų, kadangi visai kitos rūšies tasai buvo negu jis pats. O Jurgis jautė lig kokią pareigą Jonui būti ramstiu. Ipatiai tuomet, kaip abu Tilžėj pradėjo mokėties. Jurgis buvo pasirinkes tą patį amatą. Tik mokinosi iš kito mistro ir tše gėveno.

Išlengvo atrpato nuo Jono. Linksmasis Šnekrus Jurgis visur buvo traukiamas. Neliko jam daug linkimū Jono atsiminti. O Jonas nebėgo Jurgiui paskui. Rodės mėnė, širdingi sántikiai turė savaime tverties. Kitaip jie niekam neverti esą.

Taip jis likosi vienu. Praėjo pasimokinimo laikas. Jonas pastojo pagalbininkas. Bet dirbo prie to paties mistro. Tik nusisamdė dabar sau pats kambarelį. Kad jau vienas turė būti po darbū, tad jau ir norė likti visai vienas. Bet kartais užėjo jam labai skaudus pasiilgimas turėti šale savės nors vieną mėlimą žmogū. Tik vis manėdavo, tokį vien likimas teteikiąs. Todėl reikią kantriai laukti o dėkingam būti už kiekvieną diaugsmo spindulėlį, kurs pasiekąs žmogaus širdį. Pats nezinojo, kodėl taip mėnė.

Savo kambarelį buvo Kiūtra samdes iš kokios senutes. Ji turėjo sau kitą dar kambarį ir mėžą virtuvele. Bet mūsų Jonas neprivėlė jos truso. Iš pat pradios jis pats taisės valgė ir apluobė savo kambarį. Su senute pasisveikino tiktai rita ir vakarais. Pietumis ji kažkur būdavo patarnauti kokiems ponams.

Taip gėveno ne pilnai vienus metus, kaip nusimėnė, jog senutės jau gėl antrą dieną nebepamates. Vakarą parėjęs iėjo todėl į jos kambarį. Sakė lābā vakarā.

Niekas neatsiliepē. Praskleidē uzkabus, kuriais senutē buvo kamarī î du skîru dalinusi. Tai pamâtê jâ lovoj gulintiâ. Buvo numirusi. Nuêjes apsâkê tai policiai. Toji rūpinosi lavono palaidojimu. Vêlionês palaikai tâpo paimti. Kamarîs pasiliko tuštias. Nenorêdamas, kad kits tše gîventû, Kiûtra ir tâjî nusiasmdê ir gîveno dabar visiškai sau vienas.

Praleido taip sau vël kokius metus. Vienas tik Bernotas teateidavo kartais jo lankîti. Bet nerimo ilgai prie jo. Dazniau ateidavo, kaip nauja mašinû fabrika Tilzêj buvo stâtoma. Ir kartâ Jonâ verstinau vertê siulomosios tše spînininko vietas pasiprasîti. Patsai kîlâs toli Vokion. Jonas nuêjo ir gâvo tâ vietâ. Bernotas atsisveikino ir îskeliâvo î Saksû miestâ Chemnitz.

Kiûtrau virto gîvenimas dabar dâr daugiau vienodu. Pamêgo jâm berods naujieji îrankiai. Nebevâromi jie fabrikoj kojose sukamu ratu, bet gâso. Tik nebuvo Jonui dirbti visokiû dalîkeliû. Buvo duodami jâm tiktai tekinti ir nudailinti pâtis mazukai gelzgaileliai.

Tai dabar praêjo jâm kiekviena valanda ir kiekviena diena kaip kita. Beveik per îstisus metus tedirbo vis tuos patius daiktelius. Rîtâ îzenges î savo darbâvietî, tekino, dailino lig pietû, o popiet atêjes lig vâkâro dirbo ta pat. Bêgo râtai, sukosi tekêla. Ir tarp Jono rankû keliâvo gelzgaileliai î vienos krûvos î kitâ. Amžinai jie keliâvo ir tarsi nuolatai greitiau. Greitiau vis ir bêgo vâlandos, dienos, savaitês ir metai. O kaip elektrika pradêjo varîti mašinas ir padargas, tai Jonui lig tebliko žiûrêti, kaip visa dârosi.

Jaunasis Stramonas visai negalêjo suprasti, kaip žmogus prie tokio nuobodaus dârbo taip ilgai îstûrêt galêjes. Mânê, tše turi bûti koks slêpinîs. Pagaliaus ir îstîrê, kad Kiûtra, nuêjes rîtmêtî î fabrikâ, diaugêsi jau pietû laiku. Tuomet saulelê spindanti kaip tik î jo langelî. Tarsi jâm visai vienâm tie jos malonûs spinduliai

teikiami. Ir niekas kits jais nesirûpina. O apie tâ saulelês malonumâ vis turîs manîti. Rodos tas jâm širdyje visumet pasiliksiâs. Ir jâm naujai pamâtius saule savo kamarij, tat lig jâm naujai patvirtinama.

Studentas dâr kuo-daugiau tuo stebêjos. Ir visaip îsgauti bandê îš senelio, kame ta palaima galêtû bûti. Sâkê, kad îra daznai dienû, kuomet saulês visai nêra matîti. Debesîs jâ apdengia, kuomet diena ûkanota. "Teisîbê, atsiliepes senelis, bet vis dëlto nors po tûlû ûkanotû dienû dâr susilaukiau savo saulele." Îslengvo îsitarê ir aiškiau. Nors tik ir truputeliais. Bet juos sudêjus, pasidârê tikra apîsakelê. (Toliau bûs Birželio "Jaunime".)

IS MANO KASDIENIO.

Kelkime žvilgî augstîn.

Vaikstiojau kartâ su kuriuo Lietuviu. Nors jaunas jis buvo dâr vîrukas, tatiau êjo susikuprines, sulinkes. Râginau, kad tiesas zengtû, kaip aš. Atsâkê, taip Vokietiai dârâ. Aiškinau, kad îra žmoniškai zengti gâlvâ îškêlus. Priešinos. Sâkê: "Mes îš zemês esame, îš jos mintame, todêl turime vis ir žvelgti î zeme." Maniau tad, kodêl jis nerêploja; tuomet tikrai turêtû zeme vis akîse. Nežinojo nieko atsakîti. Tik pagaliaus târê, kad nepareitû îš vietas. Teisîbê. Taip ir îra. Nepareitume îš vietas, kuomet vien tik akis îsmeige turêtume î zeme, î matêriâ, î nesâmone, î mirtî. Visa turime atboti: matêriâ, mirtî ir zeme. Bet mûsû žvilgis turi jieškoti prakilnîbês dangaus. Vien tat îra žmoniška.

Îstautêjimas.

Pirm keliû dienû sužinojau îš moteros, îstekêjusios uz Vokietî ir uzauginusi jau visâ eile vaikû, îpatingâ dalîkâ. Ji esanti lietuviškos kilmês. Jos têvai šnekêje tarp saves lietuviškai. Bet su ja visumet vokiškai. O ji îš pat kûdikio dienû tiesiog pasibaisêjusi Lietuviû kalba.

Dabar gāli būti, kad ģra māzumā kitaip, kadangi jā Snekā ir garbingi zmonēs. — Māstiau, kaip galējo toks mūsū kalbos nekentimas atsirādes būti. Ir atminiau tājī jau pirm tūlū metū pastebējes prie keturiū metū mergītēs. Ji buvo dukrelē Lietuvio, kurio brolis labai veiklus buvo Giedotojū Draugijoj. Dabar jau senai pasimires. Mān tā mergīte kalbinus lietuviškai, ji visai netikusiai apreiškē savo piktumā ģ mane. Tēvai net apsigēdo. Nors su manim lietuviškai kalbējo, tarp saves ir su vaiku vartojo Vokietīū kalbā. Ir tēvas mane ģsleisdamas teisino savo kūdikio pasielgimā sakīdamas, jo mergītei tai esā pri-gimta. Jo motera jau jiedviem susieinant labai nekentusi Lietuviū kalbos. Peikusi jā, kaip tiktai galēdama. — Tai, mat, ģ kur ģstautējimas prasideda. Atsigauti tegalēsime, kuomet priešingai pasielgsime, o ne kaip tie tēvai, ir visiems kitiems akis versime mūsū kalbos grozībei ir tajā kiek ģmanīdami augstīsime. *Vds.*

Kristīono Duonelaitio Atminimui.

(1. 1. 1714—18. 2. 1780. mt.)

Lakstingala!

O Stai, kad mes vėl linksmi pavāsarī Sventiam ir savo dārbus ant laukū jau dirbt pasitaisom, tuo ir tu savo skambantī nutvērusi vamzdī, su visokiais balsais ir daināvimo garsais rāgīni mus pasidiaugt ir mūsū lengvini dārbus.

Ale sakīk, gaidel, dēlko tu vis pasislēpus, ir kad pradeda tēmt, ar nāktī, paderi Sūkaut? Kodēl taip didiai slapais su pāsaka savo? Juk sviets visas, ar būt būrs, ar pons ģsirēmes, ir vaikai be buksvū, ir krunēdami diedai, koznas ir kiekviens tavo Sauna gārbina dainā, kad tu mums dīvus linksmū lakstingalū tiauški. Tu vargonū bei cimbolū niekini garsā,

smuikai tau ir kanklīs tur su gēda nutilti, kad rikaudama tu savo saldū pakeli balsā ir kinkīt, paplakt, nuvaziuot ģsbudini Jurgī.

Kad prieš vākarā tu pasislēpus pradedi juokties, o mes daug prisivarge jau ģ pātalā virstam, tai tu tarp kitū pauksteliū nei karalienē vis dailiau ir Slovingiau savo Sukteri Sūtkā.

Pavāsario Linksmībēs, 93.—112. eilē.

IS DABARTIES.

Pasaulis nerimastuoja. Jungtos Amērikos Valstībēs ģstikrūjū karauja su Meksika. O Europoj ģtampa vis didesnē pastoja tarp didiūjū valstībiū, bet tūlose valstībēse ir gī tarp luomū kaip ir tarp valdios bei gī-ventojū. Neramībei ģsreiksti tarsi ir ugnis vėl verziasi ģs vulkānū Italijoj. ģpatinga numanīti, jog visur pagaliaus tos pātios gālios veikia. Visas gīvenimas ģra didē vienībē.

Didioji Lietuva diaugēsi 7. Geguzēs m. 9. mt. atgāvusi spaudā tā dienā pirm 10 metū. Ir ģra tām priezastis. Jautēme tai net mes Prūsū Lietuvoj. Daug gīviau pradējo tarti Lietuviai su Lietuviais. Aiškiame viešume jie pasirodē kaipo tauta. Ir vis zīmiau apsirēiskia nūdien Lietuviū Sirdis, dvasia ir siela. Kartu su spausdintu zodiu tarpē ir apskritai tautos gīvībē. Pra-zīdējo pirm viso vaizdinē dailē. Net oikonominēj sritij mātomas jau tautinis viekas. Tatiau ne-galiu uztilēti, kad ģra prie mūsū

ir labai apgailētiniū zīmiū. Nuolatai plaukia zmonēs ģs savo tēvīnēs. Ir nuolatai plaukia ģs kitū tautū raštijos tikri niekai ģ mūsajā. Kitos tautos vertia paprastai tiktai kitū raštijos brangumīnus savo kalbon. O mūsū V. Kudirka buvo taipo-jau mūsū tautietiams geras paveikslas. Tik labai lētai jis te-sekamas. Mūsū raštijoj vertiniai ģs kitū kalbū beveik vien tepa-rodō, koks zemas ģra dvāsios ir doros stovis tūlū mūsū "ra-šitojū" ir rāstū leidējū. Kad nei nesigēdi! Kiek blogo tais rāstais padarīta tautai, visai ne-galima teisingai seikēti. Bet nepamesime vilties! Kiek ģma-nīdami mēgīsime vienas kitām duoti gerā paveikslā. Gāl po 10 metū kitokia ģsveizēs mūsū raštija ir visas tautos gīvenimas.

Apie mūsū kalbā ir ra-šībā nuolatai māstoma ir laik-raštiose rāšoma. Ir neapsi-einama be pabarimo vieno ir kito. Aišku, norima ģskarto to-būlā raštijos kalbā ir rašībā tu-

rėti. Reikėtų atsiminti, kad kitos tautos tām privalē net šimtmetiū. Visokie mėginimai ir jieškojimai kaip tik ėra naudingi kalbos gėvėbei ir augimui. Greitas nusi-stojimas ėra sustingimas. Tik žinoma, reikia visu noru žiūrėti vis daugiau prieiti prie aiškėi ir trumpėi išraiškėi ir nepasileisti rāšant ir kalbant. Skaitėtojai visai instinktivai meta netikusius zodius. Tik retai koks prilimpa drėtiau. Bet tā mums tikrai nuplėš mėsė kalbininkai. Tik atbokime jė patarimus. Vienodumas labai dār nesvarbus. Ipatiai rašėboj. Tše vienodumas galėtė pastoti tiesiog kenksmingas. Tuo tarpu platiau vartojama rašėba turi visiškai aiškė Slāvė žėmė. Be to ji visai nėra nuosaki, kaip tai jau senai sakė tokie mėsė vėrai, kaip Jaunius, Rėg. Jonas, Basanius. Ir ji vien tesunkina naujai kartai išmokti rašėti bei skaitėti. Mān tiesiog gaila, tai mātant. Berods, kas Rusė šėš ir tām lėgias garsė krėvas viena raide parāses ėra, tas gāl tiki, kad Lietuviė rašėba lengvesnė. Bet kas mātė, koki ji visai be jokiė reikalė paini, tas kitaip mātė. Ne vienodumas, bet rašėbos prastumas turėtė mums rūpėti. — Aš pats tik su persigalėjimu paduodu savo ir mazus rāšinius spausdinti platiai vartojama rašėba. Lėg jaustiau, kaip vis didinu bėsimoms kartoms sunkėbe, taisėti, tobėlinti mėsė rašėbā. O jokiū bėdu nenorėtiau, kad mano rāštai bėtė

kartunt visi leidiami dabartine paprasta rašėba, jeigu jie bus tām surenkami. Bėtinai turėtė išeiti mano rašėba, jei ne to paties principo geresne. Ir su jos netobulumais ji daug lengvesnė negu kita.

Prėsusė Lietuviė draugijos samdosi namus. Klaipėdos Vienėbė jau gėvena savuosiuose, o Tilzės draugijos ėtrauks ė savo 1. Spālio. Samdėti jau ėra namai. Tše bus Tilzės Lietuviams susieiti vieta. Bus knėgė, laikraštėi. O "Klubas" su savo kalbomis kas savaite žādė Tilzės Lietuvius, kaip lėg šiol dāres ir kaip tai ir dāro Klaipėdoj "Vienėbė". Tikros ir grāzios tai lenktėnės.

Lietuviškė knėginė Prėsusė Lietuvoj jau turime keleta. Seniausias turi bėti ėra "Keliaujās knėgėnas" tvarkomas ir siuntiamas gerb. mėsė tautietio Silutės J. Rupkalvio. Tas knėgėnas rodos gana toli apkeliauja Māzājā Lietuvā. Tik neperdidis jisai ir tėlos knėgos kelionėse, kaip girdėti, žėva. Reikėtė jė didinti. Gāl kas ir padovanos kelias naujas knėgas. Kitas knėgėnas ėra "Sandoros" Klaipėdoj. Kaip jis tvarkomas ir vartojamas tik iš pasākėmė tezinau. O gāl reikėtė palaukti, ar jo nauda tik nėra didesnė negu tikėma. "Sāntara" Tilzėj tiktai pirm neilgo ėsisteigė savo knėginā. Išlengvo tur bėt ėsitieks svarbiausias ir naudingiausias mėsė raštijos knėgas. Tvarka tše, rodos, bus gera. Nors visos "Sāntaroj" sustojusios draugijos jomis ir naudotės! vds.

PASIKALBEJIMAI.

Vaidas Vaidulis. Koks buvo "Kaimo Didvėrio" apėsakelės Aurio tolimesnis āmzius? — Apie tai pasakėti tuo tarpu nieko negaliu. Ir papāsakoti nenorėtiau. Mano apėsakelės ne tām, kad jė žmonės bėtė sekami kaipo paveikslai. Tos apėsakelės nori žādinti kiekviename skaitėtojuje augštesnėjė žmogė. Ne tame mėsė geras, kad sekame gerā paveikslā, bet kad sekame žmoniškajė paties sielos balsā kitė paveikslo tām rāginami. Mes turime kiekvienas sau žmogus bėti ne kitus pamėgzdioti. Iš to neišėina tvirtumas nei saviškumas.

2. Kas tai vegetarismas? — Vegetārai ėra žmonės, kurie nevālgė mėsos. O vėgetarismas ėra gėvenimo supratimas, kurs sāko, jog žmogui nepriderā mėsos valgėti. Sāko koks garsus Vokietis, kad užot mėsos vaisėi, augmenė valgėti nėra klausimas kokio palinkimo, kokio ūpo, bet augštesnės žmogaus kultūros. Todėl, jeigu kas ėra skaites kokė rāstā apie vėgetarismā, kaip tas Tamstos minimas Lietuvos poėtas, ir lioves mėsos valges, tai reiškia, jis tiek buvo kultūros žmogus, jog tā rāstā suprātes. Aš jau sāniai daugiau negu 20 metė nevalgau mėsos. Bet aš buvau vertiamas savo prigimties. Mėsa nebuvo mān pakeliamas valgis. Susirgdavau. Ir nieko neskaites

apie vegetarismā lioviaus valges mėsos. Tik mėsė krašte labai dār sunku misti iš vaisėi ir kitė augmenė. Dār neesame išmoke tikrė ir pilnai maitinantiė dālėkė pasirinkti. Bet išlengvo išmokstame ir kūnas pripranta.

P. S. Ar eiti kareivijon ir tuo prisidėti prie palaikėmo kareivijė ir karė, ar vaziuoti Amėrikon ir tuo dār vienu žmogumi sumāzinti Tėvėnės spēkas? — Kareivija ėra labai naudinga ėstaiga. Jaunieji žmonės išmoksta tše susivaldėti, laiku padarėti, kas reikalinga, ir tt. Antraip vėl išmoksta ir daug blogo. Bet kurs to mokėties nenorės, tas turės tik naudos iš kareivavimo metė. Kareivijos ir karai nedings vienām antrām žmogui neprisidėjus prie jė, bet tuo, kad žmonės iškils iš gėvėdiė troškėmė ė tikrajė žmoniškumā. Tik lėg tol praeis dār ilgi, ilgi metai. Nėra kito kelio tām, kaip tik tas, kad kiekvienas pats rūpintėsi savi ir kiltė augštėn iš žemumo. Lietuva labai privālo kiekvieno mėsė. Keli metai kareivioj tiek jai nekenks, kaip persiskėrimas su ja kuone visām āmziui.

Jul. K. G. Ar laisvama nibe plātinti tarp tamsėjė žmoniė ėra naudinga ar kenksminga? — Tamsūs žmonės gėvena vien savo palinkimais, geismais ir kūno reikalais ir visumet ėra tokie, kokie ėra sāntėkiai, po

kuriais jie gyvena. Jeigu tiejie sukels jų geismus, jie pastos tikri svetnaudos ir kitus skaus, kiek tik imanidami, jeib patenkinus savo troškimus. Mat, laisvamanibės mokslus jie tegali suprasti taip, kad kiekvienas turi tiesa savo geidulius patenkinti, nieko neatboti, visa peikti, niekinti, kas seniau rodės augsta, prakilna, ir tt. O tuo visa žmogaus palaima yra nai-

kinama. Kas vien savo geiduliams gėves, greitai sutiks kitų pasipriešinimą. Ir jis daug turės nukesti. Nors tai jam bus labai naudinga, vis dėlto jis bus nepalaimingas. Žmogus gali būti kupinas geidulių, bet jis turi susitūrėti. Tame pažangos ir palaimos guli slėpinis. Apie tą patį jau rašyta ir Lapkritis "Jaunime" 1911. mt. Vds.

Is mūsų raštijos.

Liet. Ukininko Jaunimas 1914. mt. 2. ir 3. numerį kalba apie meile bei apšvedimā ir kritikuoja dvi mano apšakeli: "Is jūrū ir saulės" bei "Pirmieji naujāvediu metai" ("Jaunimas" Lapkritis ir Gruodio 1913. mt.). — Prikisā mān, būk aš laikās "lities sātikius grīnai privatinu reikalū", ir kad "jokios svarbos nenoris pripazinti nei vienai dabartinio teisinio apšvedimo formai." Dār gi sāko, kad mano paziūra esanti "dideliai klaidinga." — Is savo pusēs turiu pasakīti, kad regimai L. U. Jaunimo rašitojui mano paziūros visai nėra rūpėjusios. Nēsa kalba apie jas "dideliai klaidingai." Sāko, aš šiā ir tā nuomone turis ir tad išpeikia jā. O aš nei vienos nei antros negaliu pazinti kaipo savo. Mān visai nerūpėjo kalbėti apie tai, ar lities sātikiai yra privatinu reikalai, ar apšvedimo formos šiošios ar tokios, aš kalbėjau vien apie skaistumā, apie dorā lities sātikiuose, o gana aiškiai. Skaistumas ne tame, kad lities sātikiai būs privatiniais arba viešais vadinami, kad žmonēs apšives atbodami teisētā formā, bet kad visas jų mānimas, jų širdis ir protas bus svarus ir be jokiu gāšliū geiduliū, arba nors, kad tiejie neturēs viršū ant žmogaus veikimo. Todėl ir tiedvi apšakeli toki: vienur neteisētās susiėjmas, kitur teisētās; ten žmogū-du susieina be savo noro ir geismo, staiga prigimties galiū ugnikti, bet jų visas vidaus stovis yra skaistus, nieko nėra juodu māne apie kokī smagumā ir geidiamā patirimā; šišon žmogū-du apšveda; abu kovoja prieš geidulius; motriškoji numāno pirma, kame skaistumas randasi, būtent, kad žmogus ne smagumui susieiti turi su antra litymi, bet gamtos parinktām tikslui. Abiejose apšakelēse todėl aiškiai pa-

rodita, kad vaisui augant nebebuvo jokiu paprastai vadinamū lities sātikiū. Ir užtenkamai, rodos, išdēstīta, jog pirma sālīga tautos pažangai, augštesnēs naujos kartos dorai ir skaidresniām dvāsios stoviui yra tėvū dora. Sveiki tėvai nieku būdu dār negimdo dorus ir augštos dvāsios žmones, bet doriems ir sveikiems tėvams turētū paprastai tokie vaikai užgimti. Dora, skaistumas, susilaikīmas stovi pirmoj vietoj. Sveikata seka dorā žmogū kaip jo šėšelis. Doras žmogus yra paprastai ir protingesnis ir šviesesnis už nedorajū. Todėl jis ir gali greičiau apšisaugoti nuo to, kas jo sveikatai kenkti galētū. — Sāko mano kritikas, Viršulienē buvusi ligota po savo vīro mirties. Bet aš to nesakiau. Mano žodiuose labai aiškiai pasakīta, kad ji nuo skaudaus pasiilgimo negalėjusi atsigausti. Nei žodio nėra kalbēta apie kokiā ligā. Sakinis: "budave, lig mirtis jā nuolatos plēšianti iš gyvenimo", reiškia, kā kiekvienas pajautia, kuomet jam mīlimas žmogus yra mires. O dār tītia ant 15 pusl. pasakiau, kad Viršulienē gīvenusi sveika ir švari. — Pasākimas, kad Viršulienē būtų galėjusi susieiti su kokiu ligotu žmogumi, yra labai įpatingas mūsų laiku, kur apšvedantieji dār nėra vertiami pasiprašiti paliudijimo iš gīditojo. O jeigu paliudijimo ir turētū, tātiau tas neužtektū sekant L. Uk. Jaunimo rašitojo thėoriā. Mat, reikētū ir žinoti, ar tėvai, tėvū-tėvai ir tt. lig botiū-probotiū buve sveiki. Todėl dviem norint apšvesti būtina suvežti visā krūvā popierū apie tėvū ir tėvū-tėvū sveikata o tad juos studiuoti. Kuomet kur išrāde kokī tāska, mesti visus popierus sākidami: "Nenoriu taves. Tavo botius, gīvenes 200 metų atgal, turėjo kreivā galvā, smagenims tše kas trūko, todėl jis linko vogti. Gāl tu tai paveldėjes iš jo. Todėl traukis!" Ir renkasi kitā, vargsta su popierū krūvomis. Metai praeina ir žigiu nusimāno — "meilē" išgarāvusi. — Mano kritikas sāko, kad jaunu-du iš apšakelēs: Pirmieji naujāvediu metai, po metų neesantiu kitokiu pastojusiu, būtent ne sveikesniu. Bet aš kaip tik parodiau, kad abu, įpatiai vīras buvo kitoks, būtent doresnis, kad jis susivaldē, susilaikē, o tai apšireiškē ir iš akiū ir visū jo pasijudinimū. Sveikesnis neprivālē pastoti, bet kitaip, būtent iš augštesnēs vietos žvelgti į gaminimā ir tuo supratimu gīventi, valdīti savo kūno jėgas; atmindamas, ko iš jo nori tauta, žmonija. Ne bereikalo ištariau sakinį pirmoj minimoj apšakelėj, kad toj tautoj užgimtū prakilniausieji žmonēs, kurios moteros taip skaistai gimdītū, kaip šitoji. Ir tuo, tur būt, nepalikau lities sātikius privatiniais. Nors tai mān visai pašalinis tuo-tarpu dalīkas. — Klausimas mano kritiko: Kas būtų, jeigu visos moteros pasiduotū kiekvienām pasitaikusiām vīrui, ir tt., neturi jokios tiesos iš mano apšakelēs.

Viršulienė visai nepasidavė kiekvienam pasitaikusiam vyrui: Tse kas atsitiko, ko ji neįsako ir nenorėjo, ko ji ir nelaukė. Tame viso dalį brandulys. Ne tokiam atsitikime randasi ne-skaistybė, bet žmogaus geiduliuose. — Bet užteks. Mielai norėčiau kaip-noris išsėsti savo kritiką. Tik nerandu, kokių būdu. Galėčiau pasakėti, jis norėjęs apsaugoti jaunimą nuo vaikštyjimo paleistuvių taku. Tai lig ir rodosi viename antrame jo parašytame sąkinij. Tačiau tat jo pasielgimo neišteisina. Aš žinau visai gerai, kad mano apšakelė skaites žmogus tegali tuo skaitimo būti išvestas iš nešvarų jausmų, gali skaistumo nors kvėpą ragėves būti, jeigu nebūtų jau visai pagėdes. O skaistumas greičiau apsaugos žmogų nuo pasileidimo negu kokie išakimai ir sveikatos pamokinimai. — Mano "svajonų debesinas", kaip mano kritikas mėgsta sakėti apie mano mintis, turi daugiau teisėbės savijė negu visi jo išguldinėjimai. Ir man rodos, jeigu jau vienas mūsų rašytojų turi tiesą reikalauti iš kitų rimtesnio apmąstymo to, ką jis yra parąšes, tai aš tasai tikrai esmi. — Aš šis on atsakiau kartą į kritiką. Paprastai nelaikau verta kritikų atboti. Per aiškiai matau, kad mano rąšinių vertės jos nesugriauja. Ateitis užmaršis visas kritikas, bet mano veikalus ir net mažus rąšinius Lietuviams primis. Vieno kito papeikimai — tuštias niekis. Bet minimi apšaki svarbi yra ipatiai dabartiai. Todėl jiedvi ginu. Ir turbūt parągines būsiu vieną antrą kitą kartą su didesniu atbojimu skaititi, ką aš rašau. Gal nebus tai veltui padarita. O jeigu, pakesiu. Nemaniau žmonių pataisiti, kurie nepataisomi. — Lietuvos Ukininkas su priedais: dvisavaitiu "Žeme", ketursavaitiu "Jaunimu", mėnesiniu "Sveikata", eina iš Vilniaus, kaina metams 3 rbl. Rusijoje, 4 rbl. kitur. Adresas: Vilnius, Seminovskaja gatvė Nr. 10, Lietuvos Ukininko redakciai.

Iš leidėjų - rašytojų pusės.

Tūlū rąginimui leidiame Sausio ir Vasario "Jaunimo" Apšakelė "Kaimo Didviris" kaipo atskirą knigele į žmones. Kaina 10 pfg. arba 5 kap. — Knigėnams bus didokas nuošimtis. — Piningus reikia pirmiau atsiūsti. — "Jaunimas" siuntiamas į namus už 2,40 Mk. metams, į Didiją Lietuvą už 1,25 Rublį, į Amėriką už 75 Centus, pavienis numeris už 30 Pfg., 15 Kap. arba 10 Cent. — Iš Did. Lietuvos galima piningus siūsti idedant į laišką popierinį Rublį, o 25 Kap. post. markėmis. Bet nereikėtų idėti markes už visa 1,25 Rbl. Laišką reikėtų išrašinti. — "Jaunimo" tām nesuntiamo, kurio adreso neišskaitome. — Rąšant į "Jaunimą" išakiai prąšome tikrajį gatvės numerį dėti. — Vasario ir Kovo "Jaunimui" pridėti lakšteliai, gaunami iš mūsų. Perkant po 10 jų nuleidiame jau 40 nuošimtių.

Už leidėjus - rašytojus

Martin Aszmutat, Tilžėj, (Tilsit) Garnisonstr. 9.